

SXEDIO.51W

14.6.1920: Η ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΥΠΡΙΩΝ ΜΕ ΝΕΟ ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΤΗΣ ΣΤΟΝ ΒΡΕΤΑΝΟ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟ ΛΟΙΝΤ ΤΖΙΟΡΤΖ ΖΗΤΕΙ ΤΗΝ ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΕ ΕΜΠΡΑΚΤΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΙΣ ΓΕΝΝΑΙΟΦΡΟΝΕΣ ΥΠΕΧΕΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΙΧΕ ΔΩΣΕΙ Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΟ ΝΙΟΒΡΗ ΤΟΥ 1919

Στο Λονδίνο η Πρεσβεία των Κυπρίων άρχισε προσπάθειες για προώθηση των θέσεων και απόψεων της για το θέμα της παραχώρησης της Κύπρου στην Ελλάδα. Αφού βγήκε νέο γραφείο σε κεντρικό μέρος του Λονδίνου το ενοικίασε, και εγκαταστάθηκε εκεί από την 1η Ιουνίου 1920 (ο Αρχιεπίσκοπος αρχικά εγκαταστάθηκε στο ξενοδοχείο "Ιλσεστερ" και αργότερα μετακινήθηκε σε οικοτροφείο στο Λέστερ Σκουέαρ μαζί με το γραμματέα του Αντώνη Τριανταφυλλίδη) στις 3 του μηνός υπέβαλλε το πιο κάτω υπόμνημα στο Βρετανό πρωθυπουργό Λόιντ Τζιορτζ:

Με το υπόμνημα η Πρεσβεία υπενθύμιζε τις υποσχέσεις που είχε πάρει από την Κυβέρνηση της Βρετανίας και τόνιζε ότι κατά την άποψη της " ο καιρός είναι ήδη πλήρως ώριμος όπως η Κυβέρνηση της Αυτού Μεγαλειότητας επεκτείνει τη συμπαθή αντίληψη στο ζήτημα της Νήσου Μας, με την απόδοση έμπρακτης εφαρμογής στις γενναιόφρονες διαβεβαιώσεις που δόθηκαν σε μας από την Κυβέρνηση της Αυτού Μεγαλειότητας διά της Εντιμότητας Σας".

Ανέφερε η Πρεσβεία στο υπόμνημά της:δ

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΑΠΟΣΤΟΛΗ
DORLANT HOUSE
16A REGENT STREET
LONDON S.W.1.
3 Ιουνίου 1920

Εντιμότητα,
Αναφορικός προς την Υμετέραν ανακοίνωσιν της

14ης Νοεμβρίου 1919 και την απάντησιν ημών της **24ης** Νοεμβρίου **1919**, εξαιτούμεθα την άδειαν να επανέλθωμεν επί του κυπριακού ζητήματος υποβάλλοντες ευσεβάστως τα ακόλουθα:

Εν τη επιστολή ημών της **24ης** παρελθόντος Νοεμβρίου έσχομεν την τιμήν να δηλώσωμεν προς υμάς ότι επειδή η Κυβέρνησις της Α. Μεγαλειότητος ηδυνάτει, συνεπεία της αβεβαιότητος της διεθνούς καταστάσεως εν τη Μέση Ανατολή, να δώση οριστικήν τότε απάντησιν εις το Υπόμνημα ημών, επεστρέψαμεν προσωρινώς εις Κύπρον. Κατά την άφιξιν ημών εις Κύπρον εθεωρήσαμεν καθήκον μας να ανακοινώσωμεν εις τους εντολείς μας Ελληνας κυπρίους ό,τι εγένετο διά το Κυπριακόν ζήτημα και να θέσωμεν ενώπιον αυτών την Υμετέραν ανακοίνωσιν της **14ης** Νοεμβρίου.

Εις αλληπαλλήλους συνελεύσεις εις ας παρέστησαν αντιπρόσωποι της όλης Νήσου, οι συμπατριώται μας συνεζήτησαν πάσας τας απόψεις του Κυπριακού ζητήματος ομοφώνως δε συνεφώνησαν προς την δήλωσιν μας την περιεχομένην εν τη απαντήσει της **24ης** Νοεμβρίου κατά την οποίαν η νομιμότης των Κυπριακών πόθων δεν δύναται κατ' ουδένα τρόπον να επηρεασθή υπό της εξελίξεως των γεγονότων της Μέσης Ανατολής, λαβόντες επίσης υπ' όψιν ότι, δυνάμει ειδικού άρθρου της Συνθήκης της Ειρήνης άμεσος πρόνοια θα ελαμβάνετο δι' εκείνας τας χώρας αίτινες θα απεσπώντο της Τουρκικής αυτοκρατορίας και ότι η Κύπρος απέκοψεν ευτυχώς τους μετά της Τουρκίας δεσμούς της- γεγονός όπερ τυπικώς θα επικυρωθή διά της επικειμένης υπογραφής της τουρκικής ειρήνης- ηξίωσαν όπως επανέλθωμεν εις Λονδίνον εις την απαίτησιν να υποβάλωμεν διά του μάλλον νομιμόφρονος τρόπου ότι ο καιρός είναι ήδη πλήρως ώριμος όπως η Κυβέρνησις της Αυτού Μεγαλειότητος επεκτείνει την συμπαθή αυτής αντίληψιν εις το ζήτημα της Υμετέρας Νήσου, διά της αποδόσεως εμπράκτου εφαρμογής εις τας γενναιόφρονος διαβεβαιώσεις τας δοθείσας ημίν υπό της Κυβερνήσεως της Αυτού Μεγαλειότητος διά της Υμετέρας Εντιμότητος.

Εκπληρούντες νυν την ευχάριστον ταύτην εντολήν των ημετέρων συμπατριωτών πιστεύομεν ότι, διά των σαφών αποφάσεων του ανωτάτου συνεδρίου γενικώς και των δικαίων όρων της Τουρκικής Συνθήκης ειδικώς, δικαιολογούμεθα λέγοντες ότι η "αβεβαιότης της διεθνούς καταστάσεως εν τη Μέση Ανατολή ταχέως παρήλθεν. Αληθώς εάν η λύσις του ημετέρου ζητήματος ήθελεν επιβραδυνθή, ηδύνατο άνευ σοβαρού δισταγμού να ισχυρισθή τις ότι η αβεβαιότης εκείνη θα περιωρίζετο μόνον εν Κύπρω και τούτο καθ' ον χρόνον είνε, νομίζομεν φανερόν ότι, αφ' ενός η ταχεία επίλυσις του κυπριακού ζητήματος δεν θα προσέθετε μόνον νέαν δόξαν εις το βρετανικόν όνομα, αλλά και θα εβοήθει μεγάλως την Ελλάδα εις την διακυβέρνησιν των νέων χωρών της, διότι θα υπολόγιζεν αύτη επί της πλήρους βοηθείας των νησιωτών, οίτινες επί 42 έτη εξησχήθησαν υπό την ευεργετικήν επίδρασιν της βρετανικής διοικήσεως, ενώ αφ' ετέρου πάσα περαιτέρω παράτασις της λύσεως του ζητήματος θα εδυσχέραινε μεγάλως την Ελλάδα και θα έτεινε προς δημιουργίαν αντιδραστικής ατμοσφαιρας με αποτελέσματα μη περιοριζόμενα εντός των ορίων της Κύπρου.

Πεποίθαμεν περιπλέον ότι συνηγορούντες υπέρ της ταχείας εκχωρήσεως της νήσου εις την Μητδρα Πατρίδα δεν αντιστρατευόμεθα ποσώς εις τα άριστα συμφέροντα της Βρετανικής Αυτοκρατορίας προς την οποίαν τόσα οφείλει η ημετέρα φυλή, αλλ' ούτε εις την πολιτικήν την οποίαν η Κυβέρνησις της Αυτού Μεγαλειότητος εχάραξεν εν τη ανατολή, την πολιτικήν της ενισχύσεως της ελληνικής φυλής, ως εκπολιτιστικού παράγοντα και στοιχείου μονίμου τάξεως της χώρας όπου παρέσχεν εις τας ελληνικάς αξιώσεις και να επαναλάβωμεν άπαξ έτι την στερράν ημών πεποίθησιν ότι η Κυβέρνησις της Αυτού Μεγαλειότητος θα ευδοκήση να μη παρατείνη περαιτέρω την πραγματοποίησιν των κυπριακών πόθων, συμφώνως προς τας αξιώσεις των περιστάσεων και τας υπαγορεύσεις της δικαιοσύνης.

Εχομεν την τιμήν να διατελώμεν

Εντιμότητα,
Ευπειθείς Υμών Θεράποντες,
Η Κυπριακή Αποστολή
(Υπουργ) Ο ΚΥΠΡΟΥ ΚΥΡΙΑΛΟΣ
Θ. ΘΕΟΔΟΤΟΥ
Φ. ΖΑΝΝΕΤΟΣ
Ν. ΚΛ. ΛΑΝΙΤΗΣ
Ν. ΠΑΣΧΑΛΗΣ

Τω Εντιμοτάτω
David Lloyd George
10 Dawning Street,
Whitehall s.w.1
Πρωθυπουργώ της Αγγλίας

(Μεταγλώττιση)

Εντιμότητα,
Αναφορικά με την ανακοίνωσιν Σας της **14**
Νοεμβρίου **1919** και την απάντησή μας της **24** Νοεμβρίου
1919, αιτούμεθα την άδεια να επανέλθουμε στο
κυπριακό ζήτημα υποβάλλοντες ευσεβάστως τα
ακόλουθα:

Στην επιστολή Σας της **24** παρελθόντος
Νοεμβρίου είχαμε την τιμή να δηλώσουμε σε Σας ότι
επειδή η Κυβέρνηση της Α. Μεγαλειότητος αδυνατούσε,
λόγω της αβεβαιότητας της διεθνούς κατάστασης στη
Μέση Ανατολή, να δώσει οριστική τότε απάντηση στο
Υπόμνημα μας, επιστρέψαμε προσωρινά εις Κύπρο. Κατά
την άφιξή μας στην Κύπρο θεωρήσαμε καθήκον μας να
ανακοινώσουμε στους εντολείς μας Έλληνες κυπρίους
ό,τι έγινε για το Κυπριακό ζήτημα και να θέσουμε
ενώπιον τους την ανακοίνωσή Σας της **14** Νοεμβρίου.

Σε αλληπάλληλες συνελεύσεις στις οποίες
παρέστησαν αντιπρόσωποι όλης της Νήσου, οι
συmpατριώτες μας συζήτησαν όλες τις απόψεις του
Κυπριακού ζητήματος ομόφωνα δε συμφώνησαν προς τη
δήλωσή μας που περιέχεται στην απάντησή της **24**
Νοεμβρίου κατά την οποία η νομιμότητα των Κυπριακών

πόθων δεν μπορεί κατ' ουδένα τρόπο να επηρεασθεί από την εξέλιξη των γεγονότων της Μέσης Ανατολής, λαβόντες επίσης υπ' όψη ότι, σύμφωνα με ειδικό άρθρο της Συνθήκης της Ειρήνης άμεση πρόνοια θα λαμβανόταν για εκείνες τις χώρες οι οποίες θα αποσπώνταν από την Τουρκική Αυτοκρατορία και ότι η Κύπρος απέκοψε ευτυχώς τους δεσμούς της με την Τουρκία- γεγονός το οποίο τυπικά θα επικυρωθεί διά της επικείμενης υπογραφής της τουρκικής ειρήνης- αξιώσαν όπως επανέλθουμε στο Λονδίνο στην απαίτηση να υποβάλουμε διά του μάλλον νομιμόφρονος τρόπου ότι ο καιρός είναι ήδη πλήρως ώριμος όπως η Κυβέρνηση της Αυτού Μεγαλειότητας επεκτείνει τη συμπαθή αντίληψη στο ζήτημα της Νήσου Μας, με την απόδοση έμπρακτης εφαρμογής στις γενναιόφρονες διαβεβαιώσεις που δόθηκαν σε μας από την Κυβέρνηση της Αυτού Μεγαλειότητας διά της Εντιμότητας Σας.

Εκπληρώνοντες τώρα την ευχάριστη αυτή εντολή των συμπατριωτών μας πιστεύουμε ότι, με τις σαφείς αποφάσεις του ανωτάτου συνεδρίου γενικά και των δικαίων όρων της Τουρκικής Συνθήκης ειδικά, δικαιολογούμαστε λέγοντες ότι η "αβεβαιότητα της διεθνούς κατάστασης στη Μέση Ανατολή ταχέως παρήλθε. Αλήθεια, εάν η λύση του ζητήματος μας επιβραδυνθεί, μπορούσε χωρίς σοβαρό δισταγμό να ισχυρισθεί κάποιος ότι η αβεβαιότητα εκείνη θα περιοριζόταν μόνο στην Κύπρο και αυτό καθ' ον χρόνο είνε, νομίζουμε φανερό ότι, αφ' ενός η ταχεία επίλυση του κυπριακού ζητήματος δεν θα πρόσθετε μόνο νέα δόξα στο βρετανικό όνομα, αλλά και θα βοηθούσε πολύ την Ελλάδα στη διακυβέρνηση των νέων χωρών της, διότι θα υπολόγιζε αυτή στην πλήρη βοήθεια των νησιωτών, οι οποίοι για 42 χρόνια εξασκήθηκαν υπό την ευεργετική επίδραση της βρετανικής διοίκησης, ενώ αφ' ετέρου κάθε περαιτέρω παράταση της λύσης του ζητήματος θα δυσχέραινε πολύ την Ελλάδα και θα έτεινε προς δημιουργία αντιδραστικής ατμόσφαιρας με αποτελέσματα που δεν περιορίζονται στα όρια της Κύπρου.

Είμαστε πεπεισμένοι επιπλέον ότι

συνηγορούντες υπέρ της ταχείας εκχώρησης της νήσου στη Μητέρα Πατρίδα δεν αντιστρατευόμαστε καθόλου στα άριστα συμφέροντα της Βρετανικής Αυτοκρατορίας προς την οποία οφείλει τόσα πολλά η ημετέρα φυλή, αλλά ούτε στην πολιτική την οποία η Κυβέρνηση της Αυτού Μεγαλειότητος χάραξε στην ανατολή, την πολιτικήν της ενίσχυσης της ελληνικής φυλής, ως εκπολιτιστικού παράγοντα και στοιχείου μόνιμης τάξης της χώρας όπου παρέσχεν στις ελληνικές αξιώσεις και να επαναλάβουμε για μια ακόμη φορά την στερρή μας πεποίθηση ότι η Κυβέρνηση της Αυτού Μεγαλειότητος θα ευδοκήσει να μη παρατείνει περαιτέρω την πραγματοποίηση των κυπριακών πόθων, σύμφωνα προς τις αξιώσεις των περιστάσεων και τις υπαγορεύσεις της δικαιοσύνης.

Ταυτόχρονα η Προβεία ζήτησε συνάντηση από τον πρώην πρωθυπουργό του Κόμματος των Φιλελευθέρων κ. Ασκουϊθ, ο οποίος είπε σ' αυτήν ότι είναι μοιραίο να γίνει η Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα διότι αυτή αποτελούσε τη θέληση του μεγάλου τμήματος του κυπριακού λαού.

Εγγραφε η εφημερίδα "Ελευθερία" στις **27/10** Ιουλίου **1920** (μεταγλώττιση):

"Κυπριακή Αποστολή που διαμένει στο Λονδίνο για το Κυπριακό υπό την προεδρία της Α.Μ. του Αρχιεπισκόπου ζήτησε με επιστολή της συνέντευξη με τον πρώην πρωθυπουργό της Αγγλίας και αρχηγό του κόμματος των Φιλελευθέρων κ. **H. ASQITH**. Ο δε ιδιαίτερος γραμματεύς του κ. Ασκουϊθ κ. **V. PHILIPS** απάντησε με επιστολή ημερομηνίας **10** Ιουνίου **1920** ότι ο κ. Ασκουϊθ πολύ ευχαρίστως θα δεχόταν τον Μακαριώτατο και τους Κυπρίους βουλευτές σε ακρόαση στις **15** Ιουνίου ώραν **4** μ.μ. στο ιδιαίτερο του γραφείο στη Βουλή των Κοινοτήτων.

Πράγματι κατά την ορισθείσα ημέρα και ώρα η αποστολή έγινε δεκτή από τον κ. Ασκουϊθ. Ο Αρχιεπίσκοπος εξέφρασε τις ευχαριστίες της Αποστολής για την τιμή που της γινόταν να γίνει δεκτή και διερμήνευσε τα ειλικρινή συγχαρητήρια

και την μεγάλη χαρά των Ελλήνων Κυπρίων για το ότι μια τόσο εξέχουσα πολιτική προσωπικότητα και τόσο μεγάλος Φιλέλληνας επανήλθε και αμέσως στη Βουλή των Κοινοτήτων. Εξέθεσε επίσης σύντομα ποιοι είναι οι αποτελούντες την Αποστολή και ποιος ο σκοπός της επανόδου της στο Λονδίνο και ζήτησε τη βοήθεια του κ. Ασκουϊθ υπέρ της δίκαιης Κυπριακής υπόθεσης.

Ο κ. Ασκουϊθ ζήτησε πληροφορίες για τον πληθυσμό της Κύπρου, την τουρκική μειονότητα στη νήσο και για τις αποδείξεις για τον πόθο της ένωσης των Ελλήνων Κυπρίων. Ο δε Αρχιεπίσκοπος έδωσε τις πληροφορίες που ζητήθηκαν για την αναλογία του πληθυσμού και εξέθεσε τα διαβήματα των Κυπρίων προς επίτευξη της εθνικής τους αποκατάστασης με συλλαλητήρια, ψηφίσματα, υπομνήματα και Πρεσβείες στην Αγγλία.

Επειτα ο κ. Ασκουϊθ προσέθεσε επί λέξει τα εξής:

"Εννοώ ότι η Κυπριακή Αποστολή ζητεί την αρωγή μου για την εθνική αποκατάσταση της Κύπρου. Είναι, νομίζω, μοιραίο να γίνει η ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα, διότι αυτή είναι η θέληση του μεγάλου μέρους των κατοίκων της Νήσου. Ημουν πάντοτε και εξακολουθώ να είμαι υπέρ της παραχώρησης της Κύπρου στην Ελλάδα. Ελπίζω ότι η Μεγάλη Βρετανία θα εφαρμόσει δικαιοσύνην στην υπόθεσή σας και θα σας απελευθερώσει".

Η Πρεσβεία είχε την ευκαιρία να συναντηθεί στο Λονδίνο και με τον πρωθυπουργό της Ελλάδας Ελευθέριο Βενιζέλο, ο οποίος πήγε στη Βρετανική πρωτεύουσα για επαφές με τον πρωθυπουργό Λόϊντ Τζιορτζ στις **14 Ιουνίου**.

Και σ' αυτή την περίπτωση ο Βενιζέλος εξέφρασε την άποψή του ότι το κυπριακό θα λύταν μετά τη υπογραφή της ειρήνης με την Τουρκία (Ελευθερία **27/10 Ιουλίου 1920**):

" Την **14 Ιουνίου** έφθασεν εις Λονδίνον ο πρωθυπουργός της Ελλάδος κ. Βενιζέλος τον οποίον μεταξύ άλλων υπεδέχθη εις τον σταθμόν **Victoria** η

Κυπριακή Αποστολή με επί κεφαλής τον Αρχιεπίσκοπον. Ησαν εκεί και ο Έλλην πρεσβευτής κ. Κακλαμάνος, ο Έλλην Γενικός Πρόξενος Σερ Ιωάννης Σταυρίδης και η Λαΐδη Κρόσφιλντ. Ο κ. Βενιζέλος αντήλλαξε χειραψίαν πρώτον μετά του πρεσβευτού, δεύτερον μετά του γενικού Προξένου, τρίτον μετά του Αρχιεπισκόπου και εΐτα μετά των μελών της Κυπριακής Αποστολής.

Η αποστολή εγένετο δεκτή εις ακρόασιν υπό του κ. Βενιζέλου εις το ιδιαίτερον του γραφείον εν τω ξενοδοχείω **Ritz** ένθα ούτος διαμένει κατά την **16** Ιουνίου, ώραν **12.15**. Η ακρόασις διήρκεσε μέχρι της **12.50** μ.μ. παρευρίσκειτο δε κατ' αυτήν και ο κ. Μαρκαντωνάκης ιδιαίτερος γραμματεύς του κ. Βενιζέλου.

Η συνομιλία περιεστράφη επί των εν γένει Ελληνικών ζητημάτων και επί του Κυπριακού. Ο κ. Βενιζέλος επεδοκίμασε τα υπό της Αποστολής γενόμενα διαβήματα από της επιστροφής της εις Λονδίνον, ιδιαιτέρως δ' ηυχαιριστήθη εκ των προς την Αποστολήν δηλώσεων του πρώην Αγγλου πρωθυπουργού κ. Ασκουϊθ.

Ο κ. Βενιζέλος εξέφρασε και πάλιν την γνώμην ότι το κυπριακόν ζήτημα θα λυθή μετά την υπογραφήν της μετά της Τουρκίας ειρήνης.

Περί το τέλος της μετά του κ. Βενιζέλου συνομιλίας προσήλθεν εις το ιδιαίτερον γραφείον του κ. Πρωθυπουργού και ο άνευ χαρτοφυλακίου υπουργός κ. Μιχαλακόπουλος, όστις έλαβε μέρος εις την συνομιλίαν.

Ο κ. Βενιζέλος προέπεμψε την Αποστολήν αναχωρούσαν μέχρι της κλίμακος του ξενοδοχείου".

(Μεταγλώττιση)

"Στις **14** Ιουνίου έφθασε στο Λονδίνο ο πρωθυπουργός της Ελλάδας κ. Βενιζέλος τον οποίο μεταξύ άλλων υποδέχθηκαν στο σταθμό **Victoria** η Κυπριακή Αποστολή με επί κεφαλής τον Αρχιεπίσκοπο.

Ήταν εκεί και ο Έλληνας πρεσβευτής κ. Κακλαμάνος, ο Έλληνας Γενικός Πρόξενος Σερ Ιωάννης Σταυρίδης και η Λαίδη Κρόσφιλντ. Ο κ. Βενιζέλος αντάλλαξε χειραψία πρώτα με τον πρεσβευτή, δεύτερο με τον γενικό Πρόξενο, τρίτο με τον Αρχιεπίσκοπο και έπειτα με τα μέλη της Κυπριακής Αποστολής.

Η αποστολή έγινε δεκτή σε ακρόαση από τον κ. Βενιζέλο στο ιδιαίτερο του γραφείο στο ξενοδοχείο **Ritz** όπου διαμένει, κατά τη **16** Ιουνίου, ώραν **12.15**. Η ακρόαση διήρκεσε μέχρι της **12.50** μ.μ. παρευρίσκετο δε κατ' αυτήν και ο κ. Μαρκαντωνάκης ιδιαίτερος γραμματέας του κ. Βενιζέλου.

Η συνομιλία περιστράφηκε γενικά στα Ελληνικά ζητήματα και στο Κυπριακό. Ο κ. Βενιζέλος επεδοκίμασε τα διαβήματα στα οποία είχε προβεί η Αποστολή από την επιστροφή της στο Λονδίνο, ιδιαίτερα δε ευχαριστήθηκε από τις δηλώσεις του πρώην Άγγλου πρωθυπουργού κ. Ασκουϊθ στην Αποστολή.

Ο κ. Βενιζέλος εξέφρασε και πάλι τη γνώμη ότι το κυπριακό ζήτημα θα λυθεί μετά την υπογραφή της ειρήνης με την Τουρκία.

Περί το τέλος της συνομιλίας με τον κ. Βενιζέλο προσήλθε στο ιδιαίτερο γραφείο του κ. Πρωθυπουργού και ο άνευ χαρτοφυλακίου υπουργός κ. Μιχαλακόπουλος, ο οποίος πήρε μέρος στη συνομιλία.

Ο κ. Βενιζέλος προέπεμψε την Αποστολή αναχωρούσαν μέχρι της κλίμακας του ξενοδοχείου".